

ELIZABETA IVIČEVIĆ KARAS*, ZORAN BURIĆ**, HRVOJE FILIPOVIĆ***

Prva iskustva policijskih službenika u provođenju pojedinačne procjene žrtava kaznenih djela

Sažetak

Rad je posvećen novom institutu pojedinačne procjene žrtve kaznenog djela, koji je u hrvatsko pravo uveden transponiranjem Direktive o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela. U radu se analizira sadržaj i svrha pojedinačne procjene žrtve, a potom potreba fleksibilnosti postupka, posebne mjere zaštite žrtve te uloga procesnih tijela i drugih subjekata u njezinu provođenju. Posebna pozornost posvećena je specifičnoj ulozi policije, s obzirom na to da policijski službenici najčešće prvi dolaze u dodir sa žrtvama kaznenih djela te su samim time u poziciji da prvi pruže primarnu zaštitu i pomoć. Pritom se analiziraju rezultati empirijskog istraživanja provedenog na uzorku 103 kaznene prijave za kazneno djelo nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona, s priloženim ispunjenim obrascima pojedinačne procjene potreba 141 žrtve za zaštitom (N=141). Rezultati istraživanja prvih iskustava policijskih službenika u provođenju pojedinačne procjene žrtve pokazuju da je taj institut zaživio u praksi, budući da je od ukupno 141 žrtve za njih 110, odnosno 78,01 %, utvrđena potreba za mjerama zaštite. No, uočene su i određene poteškoće, povezane ponajprije s problemom koncipiranja mjera zaštite kao prava žrtava, od kojih neka pripadaju svim žrtvama, dok su neka zajamčena samo pojedinim kategorijama ranjivih žrtava. Također, uočeno je da se u praksi policijskog postupanja ne diferenciraju jasno mjere koje su policijski službenici poduzeli sukladno s odredbama policijskog zakonodavstva, od mjera procesne zaštite koje propisuje Zakon o kaznenom postupku. Naposljetku, pojedini policijski službenici prepoznali su i to da mjere opreza u širem smislu mogu

---

* dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas, redovita profesorica na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska.

** dr. sc. Zoran Burić, docent na Katedri za kazneno procesno pravo Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska.

*** dr. sc. Hrvoje Filipović, viši predavač na Visokoj policijskoj školi, Hrvatska.

služiti zaštiti žrtve, s iznimkom uhićenja koje provodi policija i koju također treba percipirati i kao snažnu mjeru zaštite, posebice u slučajevima kaznenih djela nasilja.

Ključne riječi: pojedinačna procjena žrtve, žrtva, policija, posebne mjere zaštite, mjere procesne zaštite, mjere policijske zaštite.

1. UVODNE NAPOMENE

Tijekom posljednjeg desetljeća, pravni položaj žrtava kaznenih djela u hrvatskom pravu znatno je unaprijeđen, prije svega zahvaljujući normativnom okviru koji je stvorio pretpostavke i za snažan razvoj čitavog sustava podrške. Od donošenja novog Zakona o kaznenom postupku¹ (ZKP) u prosincu 2008. godine, kada je prvi put u temeljnom kaznenoprocесnom zakonu definirana žrtva kao novi subjekt kaznenog postupka,² do danas, žrtva je, uz značajna procesna prava koja je do tada tradicionalno uživao oštećenik, stekla i dodatna procesna i izvanprocesna prava. Pravni položaj žrtve kontinuirano je jačan, zahvaljujući implementaciji europskih pravnih standarda iz prakse Europskog suda za ljudska prava, kao i transponiranju relevantnih direktiva Europske unije.

Posljednjom novelom Zakona o kaznenom postupku iz srpnja 2017. godine u domaće je zakonodavstvo transponirana Direktiva 2012/29/EU od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela³ (Direktiva). Time je u naše pravo uveden novi institut pojedinačne procjene žrtve.⁴ Ovaj je rad posvećen upravo tome institutu, značajnom zbog toga što je uveo obvezu procesnih tijela da svakoj pojedinoj žrtvi pristupaju individualizirano, uvažavajući njezine specifične potrebe za zaštitom i pomoći. Naime, različite osobe, ako postanu žrtve kaznenih djela, reagirat će na različite načine, pa će biti potrebno primijeniti i različite posebne mjere zaštite (Bruckmüller, Unterlerchner, 2017:201).

¹ Zakon o kaznenom postupku, Narodne novine 152/08., 76/09., 80/11., 121/11. – pročišćeni tekst, 91/12. – Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske, 143/12., 56/13., 145/13., 152/14., 70/17.

² Tada je koncept žrtve preuzet iz Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP od 15. ožujka 2001. o položaju žrtava u kaznenom postupku, koja je prvi put na razini Europske unije definirala pojam žrtve (Fernández de Casadevante Romani, 2012:42-43).

³ Direktiva 2012/29/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 25. listopada 2012. o uspostavi minimalnih standarda za prava, potporu i zaštitu žrtava kaznenih djela te o zamjeni Okvirne odluke Vijeća 2001/220/PUP, Sl. l. EU L 315, 14. 11. 2012.

⁴ U razdoblju od 1. siječnja 2016. do 30. lipnja 2017. godine, Hrvatski pravni centar u partnerstvu s Ministarstvom pravosuđa RH i Uredom za ljudska prava i prava nacionalnih manjina Vlade RH provodio je projekt „Ciljana i rana procjena potreba i podrška žrtvama kaznenih djela“ (eng. *Targeted Early Victim Needs Assessment and Support – TEVNAS*). Projekt je sufinancirala Opća uprava Europske komisije za pravosuđe u sklopu Programa za pravosuđe EU-a i projektni partneri. Među ciljevima projekta bila je i izrada instrumenata za ranu i individualnu procjenu potreba žrtava za zaštitom i podrškom, kao i protokol za suradnju relevantnih službi i institucija koje rade sa žrtvama kaznenih djela. Među rezultatima projekta bio je i Prijedlog Pravilnika o načinu provedbe pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom i podrškom. U projektu su, u svojstvu glavne pravne stručnjakinje i nacionalnog pravnog stručnjaka sudjelovali i koautori ovog članka, prof. dr. sc. Elizabeta Ivičević Karas i doc. dr. sc. Zoran Burić. Opširnije o projektu vidjeti na <http://www.hpc.hr/2016/01/27/ciljana-i-rana-procjena-potreba-i-podrška-zrtvama-kaznenih-djela-targeted-early-victim-needs-assessment-and-support-tevnas/> (12. listopada 2019.)

U radu će se najprije analizirati sadržaj i svrha pojedinačne procjene žrtve, a potom potreba fleksibilnosti postupka, posebne mjere zaštite žrtve te uloga procesnih tijela i drugih subjekata u njezinu provođenju. Posebna pozornost posvetit će se specifičnoj ulozi policije, s obzirom na to da policijski službenici najčešće prvi dolaze u dodir sa žrtvama kaznenih djela te su samim time u poziciji da prvi pruže prvu zaštitu i pomoć. Pri tom će se analizirati rezultati empirijskog istraživanja provedenog na uzorku 103 kaznene prijave za kazneno djelo nasilja u obitelji iz čl. 179.a Kaznenog zakona⁵ (KZ), s priloženim ispunjenim obrascima pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom. Ukazat će se na pojedine probleme koji su uočeni u praksi policijskog postupanja, te na potrebu drugačijeg pristupa određivanju mjera koje se u domaćem pravu tradicionalno vežu uz procjenu rizika s obzirom na počinitelja, ali ne i s obzirom na potrebe žrtve za zaštitom i podrškom. Zaključna će razmatranja ponuditi rješenja za unaprjeđenje normativnog okvira i prakse provođenja pojedinačne procjene žrtve, s posebnim naglaskom na ulogu policije.

2. SADRŽAJ I SVRHA POJEDINAČNE PROCJENE ŽRTVE

Pojedinačna procjena žrtve iz čl. 22. Direktive uređena je u odredbama čl. 43.a ZKP-a te Pravilnikom o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve (Pravilnik),⁶ koji je donesen u listopadu 2017. godine. Kroz pojedinačnu procjenu žrtve konkretizira se jedno od temeljnih načela Direktive, a to je uvažavanje individualnosti i različitosti pojedinih žrtava (Hilfe, 2017:23), što onda zahtijeva individualni pristup svakoj žrtvi u određivanju potrebnih mjera zaštite. Pojedinačna se procjena provodi u odnosu na svaku žrtvu i u tom se smislu svaka žrtva, ako takav bude rezultat pojedinačne procjene, može smatrati ranjivom (Simonato, 2014:110), što onda podrazumijeva primjenu posebnih mjera zaštite.

Pojedinačna procjena potreba žrtve za zaštitom provodi se u dva koraka. U prvom koraku utvrđuje se činjenica postoji li potreba žrtve za posebnim mjerama zaštite, pa ako postoji, u drugom koraku utvrđuje se koje je mjere potrebno provesti radi dodatne zaštite žrtve i smanjenja rizika od njene daljnje traumatizacije ili ponovne viktimizacije (čl. 43.a st. 1. ZKP-a, čl. 2. st. 1. Pravilnika). U odnosu na djecu, uvijek vrijedi pretpostavka da su potrebne posebne mjere zaštite (čl. 43.a st. 1. ZKP-a, čl. 2. st. 2. Pravilnika). Ujedno, osim što predstavlja obvezu svih tijela prethodnog i kaznenog postupka koja dolaze u dodir sa žrtvom i ispituju je, bilo na formalan ili neformalan način, pojedinačna procjena žrtve aktivira i daljnje obveze tih tijela da poduzmu mjere radi učinkovite zaštite svake žrtve, s obzirom na njezine individualne karakteristike i potrebe. Neke od tih mjera ujedno predstavljaju prava žrtava koja stječu na temelju pojedinačne procjene (*infra* 4.). To znači da uz prava koja su zajamčena svim žrtvama (sukladno s čl. 43. ZKP-a), na temelju rezultata pojedinačne procjene, žrtva ostvaruje i dodatna prava. U tom smislu, osim što predstavlja obvezu za procesna tijela, pojedinačna procjena žrtve radi utvrđivanja njezinih posebnih potreba zaštite ujedno je i pravo svake žrtve (Kirchengast, 2016:140), a nacionalni pravni sustavi moraju osigurati učinkovito ostvarivanje tog prava.

---

⁵ Kazneni zakon, Narodne novine 125/11., 144/12., 56/15., 61/15., 101/17., 118/18.

⁶ Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve, Narodne novine 106/17.

S obzirom na to da pojedinačna procjena mora biti u najvećoj mogućoj mjeri individualizirana, tijelo koje ju provodi mora voditi brigu o svim relevantnim subjektivnim i objektivnim okolnostima. Tako se uzimaju u obzir osobne značajke žrtve, posebno postoje li rizici ili strah od nanošenja štete, s obzirom na težinu, odnosno vrstu ili narav kaznenog djela i okolnosti počinjenja kaznenog djela (čl. 43.a st. 2. ZKP-a, čl. 5. Pravilnika). Pri tome teška kaznena djela svakako uključuju različite oblike nasilja (u bliskim odnosima, rodno te spolno nasilje), trgovanje ljudima, zločine iz mržnje, organizirani kriminal, kao i druga kaznena djela s elementima nasilja (čl. 43.a st. 3 ZKP-a, čl. 7. Pravilnika). Posebno se uzimaju u obzir osobne značajke koje žrtvu čine naročito ranjivom, poput dobi, trudnoće, određenog invaliditeta, zdravstvenog stanja ili bilo koje druge osobne značajke koje bi ukazivale na potrebu zaštite (čl. 6. st. 1. Pravilnika). Žrtva je posebno ranjiva i ako je prethodno već bila žrtva kaznenog djela ili prekršaja s obilježjima nasilja, bez obzira na to je li to djelo bilo procesuirano, a naročito treba voditi brigu o potrebi zaštite djece ili drugih osoba koje su ovisne o žrtvi, obavještanjem nadležnog centra za socijalnu skrb (čl. 6. st. 2. i 3. Pravilnika). Sve subjektivne i objektivne okolnosti koje bi mogle utjecati na potrebu žrtve za zaštitom praktički je nemoguće iscrpno pobrojati, što uostalom ne bi bilo u skladu s potrebom individualiziranog pristupa svakoj žrtvi i uzimanja u obzir svih relevantnih okolnosti. Zato i Pravilnik ostavlja otvorenu mogućnost da se u obzir uzmu i druge okolnosti.

Svrha pojedinačne procjene jest optimalna zaštita žrtve s obzirom na konkretne subjektivne i objektivne okolnosti počinjenja kaznenog djela i konkretne potrebe žrtve. Pri tome je važno naglasiti da provođenje pojedinačne procjene žrtve ne dovodi u pitanje prava, odnosno mjere zaštite zajamčene otprije pojedinim kategorijama žrtava, kao što su djeca, žrtve kaznenih djela protiv spolne slobode ili trgovanja ljudima, žrtve kaznenih djela nasilja, ili žrtve težih kaznenih djela koje trpe teže posljedice. Uz to, pojedinačna procjena otvara i mogućnosti šire primjene mjera policijske zaštite, a prije svega tjelesne zaštite koju policija inače žrtvama pruža prema policijskom zakonodavstvu (čl. 99. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima) (*infra* 4.).⁷

3. POTREBE ŽRTVE KAO DINAMIČKA KATEGORIJA I FLEKSIBILNOST POJEDINAČNE PROCJENE

Potrebe za primjenu odgovarajućih posebnih mjera zaštite žrtve predstavljaju dinamičku kategoriju, s obzirom na to da se te potrebe mijenjaju s protekom vremena i eventualnom promjenom određenih okolnosti. Zbog toga je važno da pojedinačnu procjenu provode sva tijela postupka koja dolaze u dodir sa žrtvom, odnosno koja ispituju žrtvu u različitim fazama postupka, počevši od policije koja u pravilu prva dolazi u dodir sa žrtvom i provodi neformalne, obavijesne razgovore, preko državnog odvjetnika do suda. Zakon je provođenje pojedinačne procjene vezao uz ispitivanje žrtve, bilo ono neformalno ili formalno, a s obzirom da tu procjenu treba provesti, ako je moguće, uz sudjelovanje žrtve i uvažavanje njezinih stavova (čl. 43.a st. 4. ZKP-a, čl. 4. st. 1. Pravilnika), što podrazumijeva razgovaranje sa žrtvom. Uvažavanje stavova žrtve podrazumijeva i uvažavanje žrtvine želje da se ne primijene određene mjere zaštite, poput primjerice, ispitivanja putem audio-video uređaja ili isključenja

⁷ Zakon o policijskim poslovima i ovlastima, Narodne novine 76/09., 92/14., 70/19.

javnosti. Također, ako žrtva ne želi sudjelovati u pojedinačnoj procjeni, odnosno odbija razgovor i odgovore na pojedina pitanja, pojedinačna procjena svejedno se treba provesti, na temelju podataka koji su u tom trenutku dostupni tijelu koje provodi procjenu, u službenim bilješkama ili spisu predmeta. Činjenica da se žrtva ne može usprotiviti provođenju pojedinačne procjene, nego samo primjeni pojedinih posebnih mjera, predmet je kritika u stručnoj literaturi, s obrazloženjem da je takvo postupanje protivno žrtvinom pravu na samoodređenje (Göhler, 2019:271). Navedenu kritiku ipak ublažava argument koji potkrepljuje tvrdnju da, hoće li žrtva sudjelovati u pojedinačnoj procjeni ovisi isključivo o njezinoj volji, s time da tijelo koje tu procjenu treba provesti svojim pristupom žrtvi i profesionalnim postupanjem treba stvoriti okruženje koje će žrtvi olakšati suradnju, budući da se pojedinačna procjena provodi upravo u interesu žrtve.

Pojedinačnu procjenu valja provesti na način koji je za žrtvu što manje opterećujući, poštujući pri tome njezino dostojanstvo, psihofizičko stanje te uzimajući u obzir sve okolnosti slučaja (čl. 4. st. 1. Pravilnika). Navedeno pretpostavlja da postupak pojedinačne procjene, koji se provodi kroz razgovor sa žrtvom, premda je formaliziran ZKP-om i Pravilnikom, mora biti fleksibilan u dovoljnoj mjeri da omogući žrtvi da iskaže svoje potrebe i ukaže na subjektivne okolnosti koje su nužne za njezinu učinkovitu zaštitu. U tom smislu postupak pojedinačne procjene ne smije biti strogo formaliziran, u obliku ispitivanja sa strogo propisanom formom, budući da u svakom slučaju podrazumijeva i neformalnu komunikaciju, da bi se žrtva osjećala donekle sigurno i ugodno, te da svojom suradnjom tijelima postupka pomogne u utvrđivanju potrebnih mjera zaštite. Zato i Pravilnik ne sadrži strogi obrazac s popisom pitanja, prema kojemu bi se provodila pojedinačna procjena, nego navodi niz okolnosti o kojima tijelo koje razgovara sa žrtvom mora voditi brigu i koje treba utvrditi po mogućnosti na temelju tog razgovora, ali i na druge načine, primjerice iz službenih zabilješki ili iz spisa predmeta. U obrazac se navode samo zaključci o tome koje su posebne mjere zaštite primijenjene, ako su u nadležnosti tijela koje je procjenu provelo, odnosno preporuke upućene drugim tijelima o tome koje bi mjere zaštite iz njihove nadležnosti trebalo primijeniti. Time se ujedno štite osjetljivi osobni podaci žrtve koji bi, u slučaju kada bi se navodili u obrascu za pojedinačnu procjenu, postali dostupni i okrivljeniku uslijed ostvarivanja prava na uvid u spis predmeta, što bi redovito bilo protiv interesa zaštite žrtve. S time u vezi, neki od prigovora pojedinačnoj procjeni žrtve, napose u ranim fazama postupka, ističu da ona podrazumijeva provođenje svojevrstog „paralelnog istraživanja“ koje slabi prava obrane, i to u trenutku kada se činjenice o djelu, počinitelju i okolnosti počinjenja djela tek trebaju utvrditi, kao i da oslanjanje državnog odvjetnika i suda isključivo na izjave žrtve slabi pretpostavku nedužnosti i dovodi do mogućih predrasuda (Göhler, 2019:271-272). Zbog svega navedenoga, premda to Direktiva ni ZKP ne zahtijevaju, pri određivanju posebnih mjera zaštite, posebno kada one uključuju ograničenje temeljnih procesnih prava okrivljenika, nužno je imati na umu i objektivne okolnosti koje proizlaze iz spisa predmeta. Uz to, posebne mjere zaštite koje uključuju ograničenje procesnih prava okrivljenika može odrediti samo sud (*infra* 5.).

Zaključno, premda je riječ o formaliziranoj radnji, ZKP i Pravilnik ne propisuju strogu procesnu formu provođenja pojedinačne procjene žrtve. U kaznenom procesnom pravu, stroga procesna forma predviđa se za dokazne radnje, i u pravilu je to stroža što je dokazna radnja invazivnija u odnosu na temeljna ljudska prava osobe prema kojoj se poduzima, imajući u vidu da propisivanje procesne forme, između ostalog, služi zaštiti tih prava (Krapac, 2015:9).

Uostalom, pojedinačna procjena i služi upravo tome da se, prema potrebi, odredi poseban način formalnog ispitivanja kao dokazne radnje, u cilju procesne zaštite žrtve, odnosno zaštite od njezine dodatne traumatizacije i viktimizacije.

4. REZULTAT POJEDINAČNE PROCJENE: PRIMJENA POSEBNIH MJERA ZAŠTITE

4.1. Mjere procesne zaštite

Rezultat pojedinačne procjene jest primjena posebnih mjera zaštite, koje obuhvaćaju u prvome redu mjere procesne zaštite. Sukladno s čl. 44. st. 5. ZKP-a,⁸ u mjere procesne zaštite ulaze ponajprije poseban način ispitivanja, uz uporabu audio-video uređaja, ispitivanje u policiji i državnom odvjetništvu koje provode osobe istog spola te, u slučaju ponovnog ispitivanja, ispitivanje koji provodi ista osoba, kao i isključenje javnosti s rasprave. Osim toga, žrtva u odnosu na koju su utvrđene posebne potrebe zaštite ima pravo prije ispitivanja razgovarati sa savjetnikom na teret proračunskih sredstava, uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na njezin strogo osobni život te pravo na tajnost osobnih podataka. Pravilnik popisu mjera dodaje i pratnju osobe od povjerenja, s time da dopušta i primjenu drugih mjera koje bi bile predviđene ZKP-om ili drugim zakonom (čl. 9. st. 2. Pravilnika). Dakle, lista mjera procesne zaštite, ali i drugih oblika zaštite, nije zatvorena u cilju omogućavanja maksimalne fleksibilnosti i prilagodbe potrebama svake pojedine žrtve.

Primjećuje se da su, prema čl. 44. st. 5. ZKP-a, mjere procesne zaštite propisane kao prava žrtava, što može stvoriti određenu konfuziju, jer za razliku od prava, o mjerama zaštite treba odlučiti procesno tijelo na temelju rezultata pojedinačne procjene žrtve. I Direktiva u relevantnim odredbama o pojedinačnoj procjeni žrtava govori o utvrđivanju posebnih potreba zaštite i o posebnim mjerama zaštite (čl. 22. st. 1. Direktive), no istovremeno govori o „pravu na zaštitu žrtava s posebnim potrebama zaštite“, koje su utvrđene kroz pojedinačnu procjenu (čl. 23. Direktive), popisujući mjere koje služe ostvarenju tog prava tijekom pretходnog postupka i na raspravi. U tom smislu, ne mora se u svakom slučaju primijeniti svaka od navedenih mjera procesne zaštite, nego će to ovisiti o rezultatima pojedinačne procjene, odnosno o procjeni tijela postupka i specifičnim potrebama svake konkretne žrtve (Burić, 2015:406). Opisani problem poistovjećivanja mjera zaštite žrtve s njezinim pravima prisutan je od donošenja novog ZKP-a 2008. godine, kojim je usvojen koncept prema kojemu su upravo prava žrtava usmjerena na njihovu zaštitu od sekundarne viktimizacije uslijed sudjelovanja u kaznenom postupku, a tim pravima odgovaraju određene dužnosti procesnih tijela (Krapac, 2015:255, vidjeti i Pavišić, 2008:538). Prema tom konceptu, određene kategorije žrtava, uz prava zajamčena svim žrtvama, uživaju i pojedina dodatna prava (Tomašević, Pajić, 2008:842), od kojih neka predstavljaju posebne mjere zaštite.

---

⁸ U ZKP-u, zbog nomotehničke pogreške, odredba čl. 44. st. 5. ZKP-a upućuje na posebne potrebe zaštite utvrđene na temelju čl. 44. ZKP-a, umjesto na temelju čl. 43.a ZKP-a koji uređuje institut pojedinačne procjene žrtve. Ispravak navedene pogreške predviđen je u čl. 10. Nacrta prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, iz rujna 2019., koji je dostupan na: <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=12001> (13. listopada 2019.)

4.2. Mjere policijske i izvanprocesne zaštite

Osim mjera procesne zaštite, na temelju pojedinačne procjene primjenjuju se i mjere policijske te izvanprocesne zaštite. Premda odredbe Direktive, koje uređuju pojedinačnu procjenu, ne navode među mjerama zaštite i mjere policijske i izvanprocesne zaštite, ZKP i Pravilnik ne isključuju primjenu i tih mjera. Naprotiv, policijski službenici od prvog kontakta sa žrtvom redovito će primjenjivati upravo mjere policijske zaštite, konkretno tjelesnu zaštitu, tehničku zaštitu te smještanje ugrožene osobe u sigurno sklonište (sukladno s čl. 156. Pravilnika o načinu postupanja policijskih službenika⁹), što im je dužnost prema odredbama policijskog zakonodavstva (Filipović, 2018:113). Prema potrebi primjenjivat će se i mjere izvanprocesne zaštite, sukladno sa Zakonom o zaštiti svjedoka (Filipović, 2018:113).

Primjena mjera policijske zaštite pozitivna je obveza iz čl. 2. EKLJP-a, koju je Europski sud za ljudska prava elaborirao još u presudi *Osman protiv Ujedinjenog Kraljevstva*, istaknuvši da obveza države nije samo da se suzdrži od namjernog i nezakonitog oduzimanja života, nego i da poduzme odgovarajuće korake da zaštiti život svih pod njezinom jurisdikcijom.¹⁰ Navedena obveza, pod određenim pretpostavkama, podrazumijeva i obvezu državnih vlasti da poduzmu preventivne operativne mjere da zaštite pojedinca čiji je život ugrožen kriminalnim radnjama drugog pojedinca.¹¹ Sukladno s konceptom pozitivnih obveza¹² države iz čl. 2. prava žrtava predstavljaju relevantne čimbenike pri donošenju odluka državnih vlasti o istrazi i kontroli kriminala, a iz presude *Osman* upravo proizlazi da žrtve imaju određena materijalna prava u odnosu prema državi (Kirchengast, 2017:64).

Europski sud za ljudska prava takvo je tumačenje potvrdio i u presudi *Tomašić protiv Hrvatske*, kojom je Republika Hrvatska osuđena zbog povrede materijalnog aspekta čl. 2. Konvencije, uslijed propusta nadležnih domaćih vlasti da poduzmu sve potrebne i razumne mjere u okolnostima tog predmeta da zaštite živote žrtava.¹³ Povreda materijalnog aspekta čl. 2. Konvencije utvrđena je i u presudi *Bljakaj protiv Hrvatske*, u kojoj je Sud utvrdio upravo niz propusta policije da iskaže potrebnu revnost u rješavanju objektivnih naznaka da je počinitelj ubojstva imao duševne smetnje, koje su otkrile povredu obveze države da zaštiti pravo na život pojedinaca uspostavom svih razumnih mjera za osiguranje sigurnosti od nasilnih čina koji su doveli do smrti.¹⁴

Premda opisani koncept pozitivnih obveza države podrazumijeva provođenje procjene rizika u odnosu na osumnjičenika kao mogućeg počinitelja kaznenog djela nasilja, uvođenje obveze pojedinačne procjene žrtve zahtijeva promjenu uvriježenog načina policijskog postupanja. Naime, do uvođenja pojedinačne procjene žrtve, policija je pri procjeni rizika bila

⁹ Pravilnik o načinu postupanja policijskih službenika, Narodne novine 89/10. i 76/15.

¹⁰ ECHR, *Osman v. the United Kingdom*, 87/1997/871/1083, 28 October 1998, § 115.

¹¹ *Ibid.*

¹² Iz pozitivne obveze država da osiguraju poštovanje konvencijskih prava i sloboda na temelju čl. 1. Konvencije, te prava žrtve na djelotvorno pravno sredstvo iz čl. 13. Konvencije, Europski sud za ljudska prava razvio je koncept procesnih obveza države na provođenje učinkovite istrage teških kršenja ljudskih prava (vidjeti Ochoa, 2013:45 i slj.).

¹³ ECHR, *Branko Tomašić and others. v. Croatia*, 46598/06, 15. January 2009, § 61. (vidjeti Batistić Kos, 2009:165 i slj.).

¹⁴ ECHR, *Bljakaj i dr. v. Croatia*, 74448/12, 18 Septembar 2014, § 132-133.

usredotočena praktički isključivo na osobu osumnjičenika, a sada se djelovanje policijskih službenika mora usredotočiti i na žrtvu. Kao što je opisano, mjere zaštite moraju biti individualizirane i s obzirom na osobne karakteristike žrtve i njezine potrebe.

4.3. Mjere opreza u širem smislu kao mjere zaštite žrtve

Navedeno posebno dolazi do izražaja kod primjene mjera opreza u širem smislu, a ponajprije uhićenja, mjera opreza, pritvora i istražnog zatvora, koje također mogu predstavljati mjere za zaštitu žrtve. Mjere opreza shvaćene u širem smislu tradicionalno su vezane uz osobu osumnjičenika, odnosno okrivljenika, jer se određuju s obzirom na materijalne i formalne pretpostavke koje moraju postojati upravo u odnosu na njega (u tom smislu vidjeti Krapac, 2015:359 i slj.). S obzirom na ulogu policije, koja najčešće prva provodi pojedinačnu procjenu žrtve u najranijim fazama postupka, posebno je značajna mjera uhićenja. Uhićenje predstavlja snažnu zaštitnu mjeru u odnosu na žrtvu (vidjeti Filipović, 2018:144,149-151), pa prilikom donošenja odluke hoće li uhititi osumnjičenika ili ne, dakako ako su za to ispunjene sve zakonske pretpostavke, valja voditi brigu i o interesima žrtve. Isto vrijedi i u odnosu na državnog odvjetnika i suca kada je riječ o određivanju mjera opreza i istražnog zatvora. Pretpostavke za određivanje mjera opreza i istražnog zatvora vezane su prije svega za osumnjičenika, odnosno okrivljenika, dok se interesi žrtve iskazuju eventualno kroz postojanje neke od istražnozatvorskih osnova, konkretno iteracijsku ili koluzijsku opasnost. No, ako pogledamo sadržaj nekih od mjera opreza iz čl. 98. st. 2. ZKP-a, koje su ujedno i alternativa za istražni zatvor, primjerice zabranu približavanja određenoj osobi (i žrtvi), zabranu uspostavljanja ili održavanja veze s određenom osobom (i žrtvom), ili zabranu uhođenja ili uznemiravanja žrtve – neminovno uočavamo da je njihov fokus i na zaštiti interesa žrtve, a ne samo na osiguranju učinkovitog vođenja postupka protiv okrivljenika. U tom smislu, pojedinačna procjena žrtve zahtijeva promjenu gledanja na mjere opreza u širem smislu i njihovu svrhu.

5. ULOGA PROCESNIH TIJELA I DRUGIH SUBJEKATA U PROVOĐENJU POJEDINAČNE PROCJENE ŽRTVE

U suvremenom pravu, pravo na zaštitu dostojanstva i sigurnosti žrtve konkretizira se kroz niz pravnih standarda postupanja prema žrtvama u različitim fazama postupka. Sva tijela postupka, policijski službenici, državni odvjetnici i suci, ali i druge stručne osobe koje u obavljanju svoje službe dolaze u interakciju sa žrtvama kaznenih djela, kao primjerice liječnici ili novinari, dužni su uvažavati žrtvin status i voditi brigu o različitim mogućim viktimizirajućim okolnostima (Fernández de Casadevante Romani, 2012:207). U tom smislu, pojedinačnu procjenu tijekom prethodnog i kaznenog postupka provodi svako tijelo koje provodi ispitivanje žrtve: policijski službenici pri obavijesnim razgovorima i kada ispitivanje žrtve provode kao dokaznu radnju, državni odvjetnik prije ispitivanja žrtve kao svjedoka, sudac istrage prije održavanja dokaznog ročišta, te raspravni sud prije ispitivanja na raspravi. Pri tome svaki od navedenih subjekata treba provjeriti je li već provedena pojedinačna procjena potreba konkretne žrtve, pa ako jest, razmotriti i uzeti u obzir njezine rezultate. To će omogućiti da svako tijelo koje provodi procjenu žrtve upotpuni sliku o svim relevantnim okolnostima koje mora uzeti u obzir.

Kao što je rečeno, pojedinačna procjena žrtve rezultira primjenom neke od mjera procesne zaštite, koje su propisane ZKP-om, ili nekom od mjera policijske zaštite, koje su propisane policijskim zakonodavstvom, ili pak nekom od mjera izvanprocesne zaštite sukladno s posebnim zakonodavstvom (*supra* 4.). Valja istaknuti da samo sud, kao neovisno i nepristrano tijelo, određuje mjere procesne zaštite koje podrazumijevaju ograničenje okrivljenikovih prava obrane ili drugih procesnih prava. Samo sud može pronaći pravi balans između potreba zaštite žrtve s jedne strane, i pojedinih metoda utvrđivanja činjenica s druge, što je vrlo delikatna zadaća (Simonato, 2014:110). Tako samo sud može odrediti ispitivanje putem audio-video uređaja, koje ograničuje okrivljenikovo konfrontacijsko pravo kao jedno od temeljnih prava obrane. Riječ je o pravu koje predstavlja važan aspekt načela kontradiktornosti, jednog od temeljnih konstrukcijskih načela suvremenog kaznenog postupka (Ivičević Karas, 2007a:1014), pa sud mora odvagnuti opravdava li interes zaštite žrtve ograničenje tog temeljnog prava obrane u konkretnom slučaju. Isto tako, jedino sud može donijeti odluku o isključenju javnosti s rasprave, budući da je javnost suđenja jedna od važnih sastavnica okrivljenikova ustavnog i konvencijskog prava na pravično suđenje (vidjeti Krapac, 2015:132-133,136). No usprkos tome što mora balansirati interese žrtve i interese obrane, pojedinačna procjena žrtve sudu daje široke diskrecijske ovlasti u donošenju odluka u odnosu na svaku žrtvu (Simonato, 2014:112) i okrivljenika. Pri tome je dužnost suda da vodi brigu o pravu žrtve na posebnu zaštitu; moguće i problematizirati upravo iz aspekta istovremene dužnosti tog istog suda da pazi na jednakost oružja stranaka (Kirchengast, 2017:67), odnosno da osigura da obje stranke imaju jednaka prava i mogućnosti zastupati svoje interese u kaznenom postupku (Ivičević Karas, 2007:782).

No, nadležnost suda da određuje mjere zaštite žrtve koje zadiru u temeljna procesna prava okrivljenika ne znači da tijela postupka koja su prije suda provodila pojedinačnu procjenu ne mogu predložiti neku od spomenutih mjera zaštite, ako smatraju da bi bila opravdana. Tako će državni odvjetnik, prije nego što ispita žrtvu, ako ocijeni da je to potrebno radi njezine zaštite, zatražiti od suca istrage poseban način ispitivanja. A takvo ispitivanje provest će upravo sudac istrage na dokaznom ročištu. Policijski službenici, koji redovito prvi dolaze u kontakt sa žrtvom i razgovaraju s njome, prvi će morati provesti pojedinačnu procjenu žrtve. Policijski službenici, kao što je rečeno, provode i procjenu rizika u odnosu na počinitelja i dužni su poduzeti mjere u cilju sprječavanja daljnjeg nasilja (Bruckmüller, Unterlerchner, 2017:204-205). Tako će sami primijeniti neke posebne mjere zaštite, a neke će predložiti drugim procesnim tijelima. Primjerice, u slučaju potrebe opetovanog obavijesnog razgovora sa žrtvom, policija je u prigodi da kao procesnu mjeru zaštite primijeni ispitivanje koje provodi ista osoba ili/i ispitivanje koje provodi osoba istog spola, ili pak ispitivanje uz prisutnost žrtvine osobe od povjerenja. Ako procijeni da bi to bilo potrebno, policijski službenik u zaključcima pojedinačne procjene može sugerirati drugim tijelima postupka da se provede poseban način ispitivanja i slično. Pri tome se ne podrazumijeva da će pojedinačna procjena koju provede policija uvijek biti potpuna i temeljita, nego da će poslužiti kao polazište za daljnje procjene u koje će, prema potrebi, biti uključena i tijela, službe ili ustanove za pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela koje raspolažu potrebnim stručnim znanjem i sposobnostima (Burić, 2015:405). Štoviše, u tu svrhu, policija će žrtve uputiti na postojeći sustav podrške, koji će doprinijeti tome da se mjere zaštite prilagođavaju potrebama žrtve tijekom postupka (Bruckmüller, Unterlerchner, 2017:205). Isto vrijedi i u odnosu na državno odvjetništvo i sudove.

Naime, osim procesnih tijela, u pojedinačnoj procjeni žrtve sudjeluju i druga tijela, organizacije i ustanove, koji nisu subjekti prethodnog i kaznenog postupka, ali mogu imati važnu ulogu u zaštiti i pružanju podrške žrtvi. Tako će tijela nadležna za provođenje pojedinačne procjene surađivati s tijelima, organizacijama, obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, ustanovama socijalne skrbi ili drugim ustanovama za pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela, na način da će razmotriti njihove preporuke, a prema potrebi ih mogu i pribaviti (čl. 43.a st. 1. ZKP-a, čl. 3. st. 2. Pravilnika). Posebno važnu ulogu imaju odjeli za podršku žrtvama i svjedocima, osnovani pri sedam županijskih sudova. Na temelju svojih kontakata i razgovora sa žrtvama mogu izraditi preporuke, te ih uputiti tijelima nadležnima za primjenu mjera zaštite žrtava, u pismenom obliku ili nekim neformalnijim oblikom komunikacije, primjerice telefonskim razgovorom.

Procesna tijela koja provode pojedinačnu procjenu svakako moraju uzeti u obzir i preporuke nevladinih udruga koje pružaju pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela (čl. 3. st. 3. Pravilnika). Upravo su nevladine udruge izuzetno angažirane u pružanju podrške i pomoći žrtvama kaznenih djela, posebice žrtvama kaznenih djela protiv spolne slobode, žrtvama nasilja u obitelji te nasilja općenito, te su važan partner državnim tijelima u jačanju sustava podrške i pomoći žrtvama kaznenih djela.¹⁵ Dakle, spomenuta tijela, organizacije, ustanove i nevladine udruge, koji nisu tijela prethodnog i kaznenog postupka, ne provode pojedinačnu procjenu na način da bi ona donosila i odluke o primjeni mjera procesne ili izvanprocesne zaštite, no svojim stručnim znanjem i iskustvom pretočenim u preporuke mogu doprinijeti kvaliteti pojedinačne procjene žrtve i odabiru optimalnih mjera zaštite za konkretnu žrtvu.

Zaključno, pojedinačnu procjenu u smislu čl. 43.a ZKP-a i odluku o primjeni zakonom propisanih mjera zaštite donose isključivo procesna tijela, i to svako tijelo u okviru svoje domene postupanja i sukladno s propisanim ovlastima. Pri tome je izuzetno važno da sva tijela prethodnog i kaznenog postupka međusobno komuniciraju, ne nužno formalnim putovima, te da uvažavaju rezultate pojedinačnih procjena koje su prethodno provela druga tijela. Također je važna komunikacija i suradnja s ostalim organizacijama, tijelima i ustanovama, u cilju što kvalitetnije pojedinačne procjene provedbe te da namjere određene mjere ispune potrebe žrtve za zaštitom.

6. ISTRAŽIVANJE POLICIJSKE PRAKSE

6.1. Metodologija istraživanja

Jedan od ciljeva ovoga rada jest i istražiti primjenu instituta pojedinačne procjene žrtve u praksi policijskog postupanja. Predmet provedenog istraživanja jest način provedbe pojedinačne procjene žrtava kaznenih djela nasilja u obitelji iz čl. 179.a KZ-a koji provode policijski službenici. Nasilje u obitelji odabrano je s obzirom na specifičnu vrstu i narav tog kaznenog djela koje se pri provođenju pojedinačne procjene posebno moraju uzeti u obzir (u smislu čl. 5. i čl. 7. Pravilnika), te s obzirom na očekivanu posebnu ranjivost žrtava tog djela

¹⁵ „Mreža podrške i suradnje za žrtve i svjedoke kaznenih djela“ program je kreiran s ciljem osiguravanja pružanja pomoći i podrške žrtvama i svjedocima kaznenih djela u županijama u kojima nisu osnovani odjeli za podršku žrtvama i svjedocima. Internetska stranica: <http://mrezapodrskeisuradnje.com/> (13. listopada 2019.)

(u smislu čl. 6. st. 2. i 3. Pravilnika), naročito uslijed osobne povezanosti žrtve s osumnjičenikom, moguće ekonomske ovisnosti o osumnjičeniku, ranije izloženosti nasilju od osumnjičenika te drugih okolnosti iz čl. 8. Pravilnika. Pretpostavka je bila da će pojedinačna procjena žrtava kaznenog djela nasilja u obitelji u velikom broju slučajeva rezultirati primjenom određenih posebnih mjera zaštite koje su u domeni policijskih ovlasti, kao i preporukom mjera procesne zaštite koje su u nadležnosti drugih procesnih tijela.

Istraživanje je obuhvatilo pojedinačnu procjenu koju su provodili policijski službenici kontaktirajući sa žrtvama još tijekom izvida kao najranije faze prethodnog postupka. Obuhvaćeni su predmeti iz svih policijskih uprava u Republici Hrvatskoj, na način da je najprije metodom analize slučaja provedena obrada svakog pojedinačnog predmeta iz čl. 179.a KZ-a, a zatim je s pomoću deskriptivne statistike obavljena detaljna analiza podataka o pojedinačnoj procjeni žrtava kaznenih djela.

6.1.1. Instrumenti, istraživački uzorak i način provođenja istraživanja

Istraživanje je provedeno analizom 103 kaznene prijave s ispunjenim obrascima pojedinačne procjene potreba žrtve za zaštitom u vezi čl. 179.a KZ-a koje su policijske uprave i postaje podnijele nadležnom državnom odvjetništvu tijekom 2018. godine.

Uzorak je raspoređen na sljedeći način: policijske uprave I. i II. kategorije omogućile su uvid u deset predmeta, a policijske uprave III. i IV. kategorije u pet predmeta. Potrebno je naglasiti da je samo djelomično riječ o prigodnom uzorku, zbog toga što neke policijske uprave nisu imale zadani broj predmeta (deset) u 2018. godini pa je u odnosu na te policijske uprave riječ o stvarnom broju predmeta, a ne o prigodnom uzorku.

Za potrebe istraživanja sastavljen je upitnik od 92 varijable podijeljene u 5 cjelina, a za svaku daljnju žrtvu, osim one na koju je primarno bila usmjerena radnja kaznenog djela, obuhvaćene su 53 varijable. Prva cjelina obuhvaća opće podatke o mjestu i vremenu počinjenja kaznenog djela, druga o vrsti i načinima počinjenja kaznenog djela, treća o osobnim značajkama počinitelja i žrtve, četvrta o načinu postupanja policije prema žrtvi i počinitelju te peta o provedbi pojedinačne procjene žrtve kaznenog djela. Za potrebe pisanja ovog rada rabili su se ponajprije podaci iz navedene četvrte i pete cjeline. Podaci su obrađeni u programu SPSS te se na temelju primjene odgovarajućih statističkih postupaka došlo do rezultata koji će doprinijeti analizi instituta pojedinačne procjene žrtve te prijedlozima za unaprjeđenje normativnog okvira i prakse.

6.2. Rezultati istraživanja

6.2.1. Sudjelovanje žrtava u provođenju pojedinačne procjene

Kao što je istaknuto, pojedinačnu procjenu žrtve potrebno je provesti, ako je moguće, uz sudjelovanje žrtve i uvažavanje njezinih stavova (*supra* 3.). Istraživanje je pokazalo da je u 103 predmeta ukupno bila 141 žrtva (N=141), a da je u provođenju pojedinačne procjene aktivno sudjelovalo 110 žrtava ili 78,01 %. (tablica 1), dok je 12 žrtava bilo onemogućeno sudjelovati u pojedinačnoj procjeni potreba zbog psihofizičkog stanja u kojem su se nalazile. U tablici je prikazana i dob žrtava kaznenih djela iz koje je vidljivo da je najviše žrtava na koje je primarno bila usmjerena radnja kaznenog djela u dobi od 30 do 39 godina i to njih 23,

a da je opet (ukupno) najviše žrtava u dobi do 18 godine života. Rezultati su načelno pozitivni jer je pojedinačna procjena provedena u 91,49 % slučajeva, premda iz analize danih odgovora policijskim službenicima nije razvidno na koji su konkretno način žrtve sudjelovale u pojedinačnoj procjeni.

Tablica 1: Provođenje pojedinačne procjene žrtava

Dob	Provođenje pojedinačne procjene potreba uz sudjelovanje žrtve												Ukupno		
	[Ž1] ¹⁶		[Ž2]*		[Ž3]*		[Ž4]*		[Ž5]*				N =	[%]	
	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE	DA	NE			
- 18	3	-	17	-	9	-	2	-	-	-	-	31	-	31	21,99
18 - 20	2	1	1	-	1	-	-	-	1	-	-	5	1	6	4,26
21 - 24	5	2	-	-	1	-	-	-	-	-	-	6	2	8	5,67
25 - 29	6	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9	6,38
30 - 39	20	8	-	-	1	-	-	-	-	-	-	21	8	29	20,57
40 - 49	17	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17	6	23	16,31
50 - 59	12	4	2	2	-	-	-	-	-	-	-	14	6	20	14,18
60 - 64	4	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	4	2	6	4,26
65 -	5	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	6	3	9	6,38
Ukupno	74	29	21	2	12	-	2	-	1	-	-	110	31	141	100,00
	103		23		12		2		1		78,01 %		21,99 %		

6.2.2. Provedba mjera zaštite

Prilikom određivanja predmeta istraživanja, kao što je istaknuto, polazišna je pretpostavka bila da će u slučajevima kaznenog djela nasilja u obitelji policijski službenici u velikom broju predmeta provoditi pojedinačnu procjenu žrtve i određivati mjere zaštite, s obzirom na težinu, odnosno vrstu i narav tog kaznenog djela te specifične osobne okolnosti žrtve. Navedena pretpostavka potvrđena je pa su tako u tablici 2 prvo oznakom [Ž1] prikazane žrtve nasilja u obitelji na koje su primarno usmjerene radnje kaznenog djela i to za njih 103, od čega je za 74 žrtve utvrđena potreba za mjerama zaštite, što čini 71,8 % (tablica 2). Ovdje valja podsjetiti na to da je primjena mjera zaštite obveza prema policijskom zakonodavstvu i da donedavno nije bila vezana uz obvezu provođenja pojedinačne procjene žrtve. U istoj tablici prikazani su podaci i za druge žrtve [Ž2 do Ž5], prema kojima nisu primarno bile usmjerene radnje kaznenog djela, ali koje su prisustvovala događaju te se smatraju žrtvama u smislu čl. 202. st. 11. ZKP-a. Iz prikazanih podataka vidljivo je da je od 141 žrtve za njih 110, odnosno 78,01 %, utvrđena potreba za mjerama zaštite.

¹⁶ U tablici 1 i u idućim tablicama, oznaka Ž1 odnosi se na osobu na koju je primarno usmjerena radnja kaznenog djela, a oznake Ž2* do Ž5* odnose se na članove obitelji ili druge bliske osobe koje su prisustvovala događaju, a koje su u smislu čl. 202. st. 11. ZKP-a također žrtve kaznenog djela i u odnosu na njih postoji dužnost provođenja pojedinačne procjene. Pri tome brojke od 2 do 5 označavaju broj osoba koje su prisustvovala događaju.

Tablica 2: Mjere zaštite

Provedba mjera zaštite	[Ž1]	[%]					
Utvrđeno da su potrebne mjere zaštite	74	71,8					
Nije utvrđeno da su potrebne mjere zaštite	29	28,2					
Ukupno	103	100,0					
Statistics	Std. Deviation					,452	
	Variance					,204	
	Mean					,72	
	Median					1,00	
	Mode					1	
Mjere zaštite	[Ž1]	[Ž2]	[Ž3]	[Ž4]	[Ž5]	N	[%]
Potrebne mjere zaštite	74	21	12	2	1	110	78,01
Nisu potrebne mjere zaštite	29	2	–	–	–	31	21,99
N =	103	23	12	2	1	141	100,0

6.2.3. Vrste mjera

Analiza vrsta mjera koje su na temelju pojedinačne procjene žrtve predložili policijski službenici ukazuje na već istaknuti problem nejasnog razlikovanja, na normativnoj razini, prava žrtava od mjera njihove zaštite (*supra* 4.). Taj se problem sada reflektira i na provedbenoj razini. Tablica 3 prikazuje mjere koje su navedene u obrascima o provedenom postupku pojedinačne procjene potrebe žrtve za zaštitom, a koje se u velikoj mjeri preklapaju s pravima koja su zajamčena svim žrtvama u kaznenom postupku (čl. 43. st. 1. ZKP-a), neovisno o rezultatima pojedinačne procjene. Od ukupno 141 žrtve, njih 110 zatražilo je mjere zaštite, odnosno ostvarivanje pojedinih prava. Pravo iz čl. 43. st. 1. t. 10., od ukupnog broja svih žrtava (N=141) da budu obaviještene o ukidanju pritvora ili istražnog zatvora, odlučilo je koristiti 36 žrtava ili 25,53 %. No, valja naglasiti da je riječ o pravu koje može ostvariti svaka žrtva, i s kojim pravom svaka žrtva mora biti upoznata, neovisno o provođenju pojedinačne procjene.

Pravo na zaštitu od zastrašivanja i odmazde (čl. 43. st. 1. t. 3. ZKP-a) odlučile su koristiti 33 žrtve ili 23,40 %. I u ovome slučaju riječ je o pravu koje zakon jamči svakoj žrtvi, neovisno o pojedinačnoj procjeni. Provođenje pojedinačne procjene podrazumijevalo bi da se ovo pravo konkretizira kroz određivanje konkretnih mjera, s konkretnim sadržajem, koje su poduzete, ili koje tek treba poduzeti u cilju zaštite žrtve. U tom bi smislu u obrascu o provedenoj pojedinačnoj procjeni trebalo navesti te konkretne mjere, a ne odluku žrtve da koristi odgovarajuće pravo.

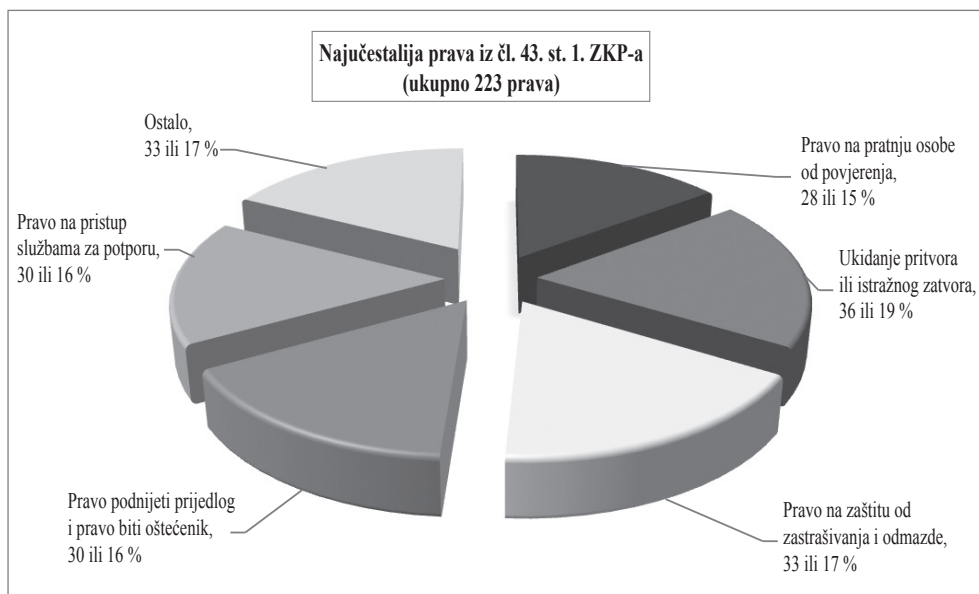
Sljedeće je po učestalosti pravo na pristup službama za potporu žrtvama kaznenih djela (čl. 43. st. 1. t. 1. ZKP-a) koje je zatražilo 30 žrtava ili 21,28 %, a jednaki broj žrtava za-

tražio je ostvarivanje prava za podnošenje prijedloga za progon i sudjelovanje u kaznenom postupku kao oštećenik (čl. 43. st. 1. t. 8. ZKP-a). Potonje je tipično procesno pravo žrtve koje joj omogućuje aktivno sudjelovanje u postupku, međutim ne služi procesnoj, policijskoj niti izvanprocesnoj zaštiti žrtve, pa nikako ne bi trebalo navoditi kao rezultat pojedinačne procjene.

I ostala prava žrtava iz čl. 43. st. 1. ZKP-a navedena u obrascima pojedinačne procjene (tablica 3) ukazuju na problem nejasnog razlikovanja između prava svih žrtava, prava pojedinih kategorija žrtava, i prava, odnosno mjera zaštite u odnosu na konkretnu žrtvu na temelju provedene pojedinačne procjene. Problem je uočen u praksi policijskog postupanja, no zasigurno je uvjetovan i već istaknutim problemom koji postoji na normativnoj razini, utoliko što ZKP i mjere zaštite, čija bi primjena trebala ovisiti o odluci određenog procesnog tijela, definira kao prava žrtava. S obzirom na podatke iz tablice 3, zaključno treba naglasiti da od sveukupno 141 žrtve, njih se 110 izjasnilo da želi koristiti pojedina prava iz čl. 43. st. 1. ZKP-a, koja u zbroju u odnosu na sve žrtve iznose ukupno istaknuta 223 prava, a radi veće preglednosti najučestalija prava koja su žrtve željele koristiti prikazana su u grafikonu 1.

Tablica 3: Prava žrtava prema čl. 43. ZKP-a

Članak 43. st. 1.	Žrtva [Ž1]	Žrtva [Ž2]	Žrtva [Ž3]	Žrtva [Ž4]	Žrtva [Ž5]	Ukupno
1) pravo na pristup službama za potporu	23	3	2	1	1	30
2) pravo na psihološku i drugu stručnu pomoć	8	5	1			14
3) pravo na zaštitu od zastrašivanja i odmazde	27	5	1			33
4) pravo na zaštitu dostojanstva tijekom ispitivanja	8					8
5) pravo da bude saslušana bez neopravdane odgovode	5					5
6) pravo na pratnju osobe od povjerenja	14	10	2	1	1	28
7) pravo da se medicinski zahvati prema žrtvi poduzimaju u najmanjoj mjeri	–	–	–	–	–	–
8) pravo podnošenja prijedloga za progon i pravo privatne tužbe, pravo sudjelovanja u kaznenom postupku kao oštećenik	22	5	3			30
9) pravo na obavijest od državnog odvjetnika o poduzetim radnjama u povodu njezine prijave	16	1				17
10) pravo da na njezin zahtjev bude obaviještena o ukidanju pritvora ili istražnog zatvora	31	3	2			36
11) pravo obavijesti o svakoj odluci kojom se pravomoćno okončava kazneni postupak	10	2	2			14
43. st. 2. pravo na stručnu pomoć savjetnika	5	2	1			8
43. st. 3. pravo na novčanu naknadu	–					0
Ukupno mjera	169	36	14	2	2	223
Broj žrtava koje koriste prava iz čl. 43. st. 1.	74	21	12	2	1	110
Ukupno	103	23	12	2	1	141

Grafikon 1: Prava iz čl. 43. ZKP-a u odnosu na koja su žrtve najučestalije isticala da ih žele koristiti

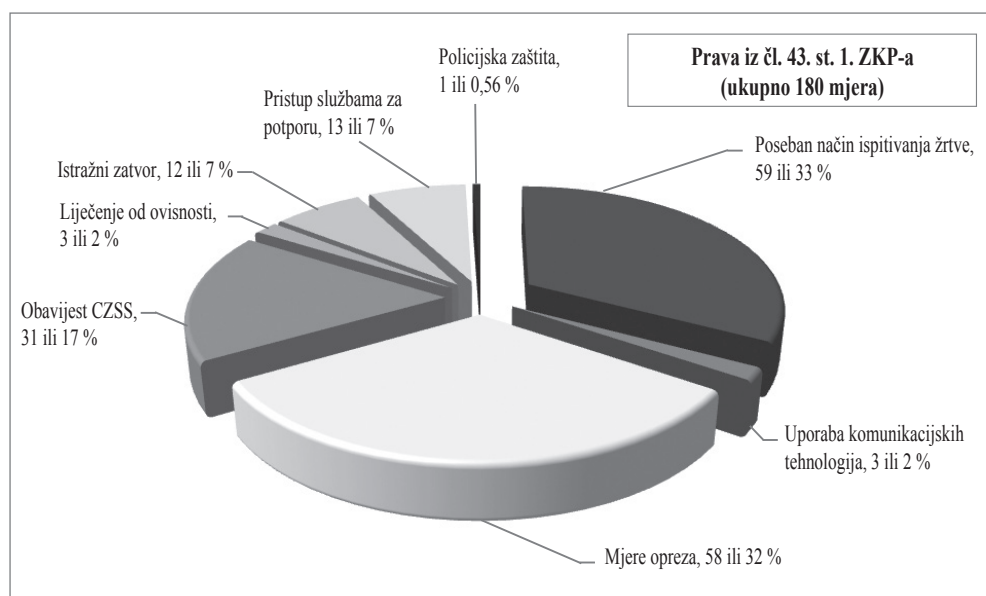
Od ukupnog broja svih žrtava nasilja u obitelji (N=141), mjera zaštite iz čl. 43.a st. 1. (tablica 4) bilo je 180, a najzastupljenija mjera bila je poseban način ispitivanja, koje je zatražilo 59 žrtava ili 41,84 %. S obzirom na to da policijski službenici ne provode dokaznu radnju ispitivanja – žrtve kao svjedoka, osim kada postupaju u ulozi istražitelja, niti ne donose odluku o posebnom načinu ispitivanja, očito je riječ o preporuci upućenoj tijelima kaznenog postupka – državnom odvjetništvu, odnosno sudu. Također bi bilo poželjno u obrascima konkretizirati o kakvom je posebnom načinu ispitivanja riječ – da li o ispitivanju uz izbjegavanje kontakta žrtve s počiniteljem, putem audio-video uređaja, ili o nečemu drugome (vidjeti tablicu 4). U konačnici, primjena mjera zaštite žrtve iz čl. 43.a. st. 1. ne ovisi o tome jesu li žrtve tražile njihovu primjenu, nego ih tijela postupka, pa i policija, primjenjuju po službenoj dužnosti kao rezultat pojedinačne procjene. Dakako, prilikom provođenja pojedinačne procjene, moraju se uzeti u obzir želje same žrtve, pa i kada ne želi primjenu posebnih mjera zaštite (čl. 43.a. st. 4. ZKP-a).

Odmah nakon posebnog načina ispitivanja, najbrojnije mjere zaštite koje su predviđene čl. 43.a st. 1. ZKP-a kao „druge mjere propisane zakonom“, upisane u obrazac o pojedinačnoj procjeni, mjere su opreza, i to ukupno njih 58 ili 41,13 %. To je zasigurno ohrabrujući podatak, budući da pokazuje da su policijski službenici predlaganje primjene mjera opreza shvatili kao potrebu iz perspektive zaštite žrtve, a ne samo na temelju procjene rizika usredotočene na osumnjičenika. U tom smislu, obrasci pojedinačne procjene sadrže i sugestije za određivanje istražnog zatvora. No, nedostaju podaci o primjeni uhićenja kao mjere zaštite žrtve koja je upravo u nadležnosti policije u situacijama kada policija može uhićenje izvršiti i bez sudbenog naloga. Moguće je zaključiti da, u odnosu na uhićenje, još uvijek treba razvijati svijest da je to jedna od najučinkovitijih mjera zaštite žrtve, posebice kada joj prijete opasnost

od osumnjičenika, odnosno okrivljenika jer odmah udaljava počinitelja od žrtve. Na uhićenje se mogu, pod određenim pretpostavkama, nadovezati i teže mjere poput pritvora i istražnog zatvora, prema odredbama od čl. 112. do 133. ZKP-a.

Tablica 4: Posebne mjere zaštite prema čl. 43.a ZKP-a

Članak 43.a	Žrtva [Ž1]	Žrtva [Ž2]	Žrtva [Ž3]	Žrtva [Ž4]	Žrtva [Ž5]	Ukupno
1) poseban način ispitivanja žrtve	37	16	4	1	1	59
2) uporaba komunikacijskih tehnologija radi izbjegavanja vizualnog kontakta s počiniteljem	3					3
3) druge mjere propisane zakonom	– mjere opreza (zabranu približavanja određenoj osobi; zabranu uhođenja ili uznemiravanja žrtve ili druge osobe i dr.)					58
	– obavijest CZSS-a					31
	– smještaj u sigurnu kuću					13
	– policijska zaštita					1
	– liječenje od ovisnosti					3
	– istražni zatvor					12
Ukupno mjera	119	39	18	3	1	180
Broj žrtava koje traže mjere zaštite	74	21	12	2	1	110
N=	103	23	12	2	1	141

Grafikon 2: Posebne mjere zaštite prema čl. 43.a ZKP-a

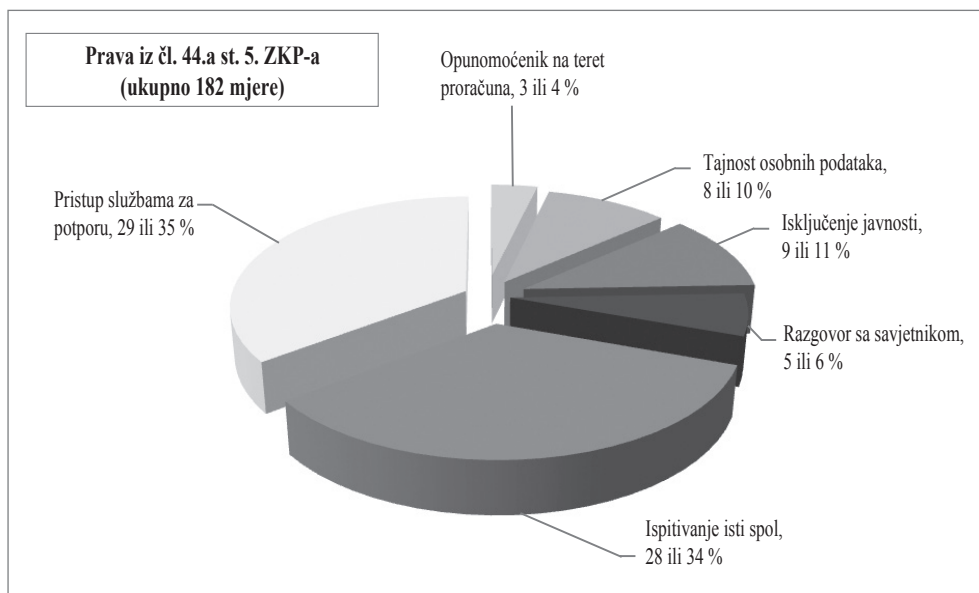
Osim posebnih mjera zaštite iz čl. 43.a st. 1. ZKP-a, analizirane su mjere navedene u obrascima o pojedinačnoj procjeni na temelju čl. 44. ZKP-a (tablica 5). Riječ je o mjerama zaštite koje pripadaju pojedinim kategorijama žrtava, kao i mjerama koje su zakonom definirane kao prava žrtava koja im pripadaju na temelju pojedinačne procjene sukladno s čl. 44. st. 5. ZKP-a. Naime, pojedina žrtva istovremeno može pripadati različitim kategorijama žrtava (djeca, žrtve seksualnih delikata i/ili trgovine ljudima), koje uživaju određena dodatna prava, a ujedno će se u odnosu na nju provesti postupak pojedinačne procjene potreba za zaštitom. Mnoga od prava predviđenih za spomenute kategorije ranjivih žrtava preklapaju se s mjerama zaštite koje se primjenjuju na temelju pojedinačne procjene, što ne olakšava razumijevanje sadržaja i svrhe pojedinačne procjene.

Istraživanje je pokazalo da su u obrascima o pojedinačnoj procjeni navedene ukupno 82 mjere iz čl. 44. ZKP-a. Najbrojnija mjera iz čl. 44. ZKP-a upisana u obrasce jest ispitivanje žrtve putem audio-video uređaja (čl. 292. st. 4. ZKP-a), koju je zatražilo ukupno 29 žrtava ili 20,57 % (N=141), a da žrtvu u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba zatražilo je 28 žrtava ili 19,86 %. Učestalost potonje mjere pokazuje da je žrtvama važna uspostava povjerenja s policijskim službenikom ili službenicom, što predstavlja važnu podršku žrtvi.

Valja primijetiti da ni u jednom obrascu o pojedinačnoj procjeni kao mjera zaštite nije bilo naznačeno pravo žrtve da može uskratiti odgovor na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve (čl. 44. st. 5. t. 3. ZKP-a) (tablica 5). Riječ je o pravu s kojim žrtva mora biti upoznata prije ispitivanja, no samo ako je žrtva kaznenog djela protiv spolne slobode, odnosno trgovanja ljudima (prema čl. 44. st. 4. t. 4. ZKP-a), ili ako bi to pravo rezultirao upravo iz provođenja pojedinačne procjene. Potonje će biti slučaj ako procesno tijelo zaključi da bi navedeno pravo doprinijelo zaštititi žrtve i sprječavanju njezine daljnje traumatizacije i viktimizacije tijekom ispitivanja.

Tablica 5: Prava žrtava prema čl. 44. st. 5. ZKP-a

Članak 44.	Žrtva [Ž1]	Žrtva [Ž2]	Žrtva [Ž3]	Žrtva [Ž4]	Žrtva [Ž5]	Ukupno
1) pravo na opunomoćenika na teret proračunskih sredstava	2	1				3
2) pravo na tajnost osobnih podataka	4	2	2			8
3) pravo na isključenje javnosti	5	2	2			9
4) pravo da prije ispitivanja razgovara sa savjetnikom, na teret proračunskih sredstava	5					5
5) pravo da je u policiji i državnom odvjetništvu ispituje osoba istog spola te da ju, ako je to moguće, u slučaju ponovnog ispitivanja ispituje ta ista osoba	17	7	4			28
6) pravo na uskraćivanje odgovora na pitanja koja nisu u vezi s kaznenim djelom, a odnose se na strogo osobni život žrtve	-	-	-	-	-	-
7) pravo na zahtjev da bude ispitana putem audio-video uređaja (članak 292. stavak 4. ovoga Zakona)	7	16	4	1	1	29
Ukupno mjera	40	28	12	1	1	82
Broj žrtava koje koriste prava	74	21	12	2	1	110
N=	103	23	12	2	1	141

Grafikon 3: Prava žrtava prema čl. 44. st. 5. ZKP-a

Moguće je zaključiti da policijski službenici u obrasce o pojedinačnoj procjeni redovito upisuju mjere, odnosno prava čije je ostvarivanje zatražila žrtva. S obzirom na to da nema ni jednog podatka o primjeni mjere uhićenja, moguće je zaključiti da policijski službenici u obrasce ne upisuju, barem ne redovito, mjere zaštite koje određuju i moraju odrediti po službenoj dužnosti, neovisno o prijedlogu žrtve. Naime, u nekima od slučajeva obuhvaćenih istraživanjem policija je prije pojedinačne procjene žrtve uhitila osumnjičenika (*infra* 6.2.4.), no o tome u analiziranim obrascima nema nikakvih zapisa. To kazuje da su policijski službenici usredotočeni na želje žrtve, no jednako moraju voditi brigu i o mjerama zaštite koje je potrebno primijeniti premda ih žrtva izričito ne traži.

6.2.4. Uhićenje kao posebna mjera zaštite žrtve

Prema rezultatima istraživanja, najučestalija mjera zaštite žrtava u slučajevima nasilja u obitelji, koju primjenjuje policija, jest uhićenje. Istraživanje je pokazalo da su za kazneno djelo nasilja u obitelji uhićena ukupno 94 osumnjičenika od ukupno 103 počinitelja (samo je jedan počinitelj kaznenog djela nasilja u obitelji), što je udio od 91,26 %. Tako visok postotak uhićenja pokazuje da policija u pravilu odmah nasilnika udaljava od žrtve jer se radi o teškim kaznenim djelima nasilja, čime se žrtvi pruža sigurnost. U nekim slučajevima radilo se o kaznenim djelima nasilja u obitelji u stjecaju s drugim kaznenim djelima za koja je osumnjičenik u svim slučajevima bio uhićen. Riječ je o sljedećim kaznenim djelima: teška tjelesna ozljeda (čl. 118. KZ-a), nametljivo ponašanje (čl. 140. KZ-a), spolni odnošaj bez pristanka (čl. 152. KZ-a), spolna zloporaba djeteta mlađeg od petnaest godina (čl. 158. KZ-a), ubijanje ili mučenje životinja (čl. 205. KZ-a), nedozvoljeno posjedovanje, izrada i nabavljanje oružja i eksplozivnih tvari (čl. 331. KZ-a). I kod ostalih kaznenih djela u stjecaju s nasiljem u obitelji visok je udio uhićenja, pa je tako za tjelesnu ozljedu (čl. 117. KZ-a) uhićeno 29

od 31 osumnjičenika, a kod prijetnje (čl. 139. KZ-a) uhićeno je 40 od 42 osumnjičenika. Navedeni podaci samo podupiru ranije izneseni zaključak da je potrebno i mjere uhićenja upisivati u obrazac o pojedinačnoj procjeni, kao primijenjenu mjeru zaštite žrtve. Premda je uhićenje kratkotrajna mjera, na nju se može nadovezati pritvor, a potom i istražni zatvor ili mjere opreza, koje, kao što je ranije istaknuto, također treba tretirati kao mjere zaštite žrtve. No izuzevši uhićenja kada nije potreban sudbeni nalog, određivanje drugih mjera opreza u širem smislu nije u nadležnosti policijskih službenika, nego drugih procesnih tijela – državnog odvjetništva i suda.

Tablica 6: Uhićenje počinitelja za kazneno djelo iz čl. 179.a KZ-a i dovođenje u pritvorsku jedinicu

Počinitelj	Uhićenje	[%]	Počinitelj	Pritvorska jedinica	[%]
Počinitelj uhićen	94	91,26	Doveden u pritvorsku jedinicu	80	77,67
Nije uhićen počinitelj	6	5,83	Nije doveden u pritvorsku jedinicu	6	5,83
Mjera nije navedena u kaznenoj prijavi ¹⁷	3	2,91	Mjera nije navedena u kaznenoj prijavi	17	16,50
Ukupno	103	100,00	Ukupno	103	100,00

7. ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Uvođenje pojedinačne procjene žrtve kao novog pravnog instituta korak je dalje ne samo u jačanju zaštite žrtve, nego i općenito u osnaživanju žrtvinog pravnog položaja kroz individualizirani pristup, što je jedan od ciljeva Direktive koju je Hrvatska prije dvije godine transponirala u ZKP. Pojedinačna procjena potreba žrtve za zaštitom može rezultirati primjenom čitavog niza mjera procesne, ali i policijske te izvanprocesne zaštite. Premda pojedinačnu procjenu provode sva tijela prethodnog i kaznenog postupka, dakle policija, državno odvjetništvo i sud, neke od mjera procesne zaštite žrtve istovremeno predstavljaju ograničenja temeljnih procesnih prava okrivljenika, pa utoliko o njihovoj primjeni odluku može donijeti samo sud, pažljivo balansirajući zahtjeve za zaštitom žrtve i pravičnošću postupka.

Potrebe žrtve za zaštitom mijenjaju se protekom vremena, pa je pojedinačnu procjenu nužno provoditi kontinuirano, ne samo uz međusobnu blisku suradnju svih procesnih tijela, nego i uz suradnju s tijelima, organizacijama, obrazovnim i zdravstvenim ustanovama, ustanovama socijalne skrbi ili drugim ustanovama za pomoć i podršku žrtvama kaznenih djela, koje će doprinijeti kvalitetnijoj pojedinačnoj procjeni i u konačnici primjeni optimalnih mjera zaštite u odnosu na konkretnu žrtvu.

Posebno važnu ulogu u provođenju pojedinačne procjene žrtve ima policija kao tijelo koje najčešće prvo dolazi u kontakt sa žrtvama i u prilikom da primijeni potrebne mjere zaštite. Policija u prvome redu primjenjuje mjere policijske zaštite, ali i predlaže primjenu mjera

¹⁷ Za potrebe istraživanja ostvaren je uvid samo u kaznenu prijavu i obrazac za pojedinačnu procjenu žrtve nasilja u obitelji, pa je za tri osobe ostalo nepoznato jesu li uhićene, budući da uhićenje nije bilo navedeno u kaznenoj prijavi.

procesne zaštite državnom odvjetništvu, odnosno sudu. Rezultati istraživanja prvih iskustava policijskih službenika u provođenju pojedinačne procjene žrtve pokazuju da je taj institut zaživio u praksi. Naime, prilikom određivanja predmeta istraživanja, kao što je istaknuto, polazišna pretpostavka bila je da će u slučajevima kaznenog djela nasilja u obitelji policijski službenici u velikom broju predmeta provoditi pojedinačnu procjenu žrtve i određivati mjere zaštite, s obzirom na težinu, odnosno vrstu i narav tog kaznenog djela te specifične osobne okolnosti žrtava. Navedena pretpostavka je potvrđena, budući da je istraživanje pokazalo da je od ukupno 141 žrtve za njih 110, odnosno 78,01 %, utvrđena potreba za mjerama zaštite. Određene uočene poteškoće povezane su prvenstveno s problemom koji postoji i na normativnoj razini, a to je koncipiranje mjera procesne zaštite kao prava žrtava, od kojih neka pripadaju svim žrtvama, dok su neka zajamčena pojedinim kategorijama ranjivih žrtava. Također, uočeno je da se u praksi policijskog postupanja ne diferenciraju jasno mjere koje su policijski službenici poduzeli sukladno s odredbama policijskog zakonodavstva, od mjera procesne zaštite koje propisuje ZKP.

U odnosu na mjere policijske zaštite, potrebno je da se u zaključak o pojedinačnoj procjeni navede koje su mjere zaštite od zastrašivanja i odmazde eventualno primijenjene, ili koje se predlažu, umjesto navođenja želje žrtve da ostvari odnosno pravo. Što se tiče mjera procesne zaštite, valjalo bi u obrascima o pojedinačnoj procjeni naznačiti jesu li i koje su mjere primijenjene pri provođenju razgovora sa žrtvom, dakako kada je riječ o mjerama koje može primijeniti policija, kao što je primjerice posebno obzirno ispitivanje, ispitivanje koje provodi osoba istog spola, ispitivanje koje provodi ista osobe u slučaju opetovanog ispitivanja, ili nazočnost žrtvine osobe od povjerenja. Posebno treba označiti mjere procesne zaštite koje nisu poduzete, ali se predlažu tijelima postupka koje će u sljedećim fazama ispitivati žrtvu, primjerice poseban način ispitivanja uz izbjegavanje izravnog kontakta s okrivljenikom.

Naposljetku, i mjere opreza u širem smislu mogu služiti zaštiti žrtve. Pojedini policijski službenici navedeno su prepoznali naznačujući u obrasce o pojedinačnoj procjeni potrebu određivanja mjera opreza, odnosno istražnog zatvora. No, mjera uhićenja, koju izvršava policija, nije percipirana i kao mjera za zaštitu žrtve, posebice u slučajevima nasilja u obitelji, kada je, prema rezultatima istraživanja, redovito primjenjivana. U tom smislu, valjalo bi i uhićenje naznačiti kao primijenjenu mjeru zaštite žrtve.

LITERATURA

1. Batistić Kos, V. (2009). *Zaštita prava na život s posebnim naglaskom na preventivnu dimenziju zaštite – slučaj Branko Tomašić i drugi protiv Hrvatske*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 16(1), 147-178.
2. Bruckmüller, K., Unterlerchner, B. (2017). *Schutz- und Schonungsrechte für Opfer – insbesondere durch die neue individuelle Begutachtung*. U: Sautner, L., Jesionek, U. (urednici). *Opferrechte in Europäischer, rechtsvergleichender und österreichischer Perspektive*. Studien Verlag, 193-213.
3. Burić, Z. (2015). *Novi položaj žrtve u kaznenom postupku – u povodu obveze transponiranja odredaba Direktive 2012/29/EU u hrvatski kaznenopravni sustav*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 22(2), 383-410.

4. Fernández de Casadevante Romani, C. (2012). *International Law of Victims*. Springer.
5. Filipović, H. (2018). *Uloga policije u pružanju postupovne zaštite ranjivim, ugroženim i zaštićenim svjedocima*. Doktorski rad. Pravni fakultet Sveučilišta u Zagrebu.
6. Göhler, J. (2019). *Victim Rights in Civil Law Jurisdictions*. U: Brown, D. K., Turner, J. I., Weisser, B. (urednici). *The Oxford Handbook of Criminal Process*. Oxford University Press, 267-288.
7. Hilfe, M. J. (2017). *Neue Maßstäbe durch die EU – RL über Mindeststandards für die Rechte, die Unterstützung und den Schutz von Opfern von Straftaten?* U: Sautner, L., Jesionek, U. (urednici). *Opferrechte in Europäischer, rechtsvergleichender und österreichischer Perspektive*. Studien Verlag, 13-40.
8. Ivičević Karas, E. (2007). *Načelo jednakosti oružja kao konstitutivni element prava na pravični kazneni postupak iz članka 6. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljenih sloboda*. Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu, 57(4-5), 761-788.
9. Ivičević Karas, E. (2007a). *Okrivljenikovo pravo da ispituje svjedoke optužbe u stadiju istrage kao važan aspekt načela jednakosti oružja stranaka u kaznenom postupku (u povodu presude Europskog suda za ljudska prava u o predmetu Kovač protiv Hrvatske)*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 14(2), 999-1018.
10. Kirchengast, T. (2017). *Victimology and Victim Rights. International Comparative Perspectives*. Routledge.
11. Kirchengast, T. (2016). *Victims and the Criminal Trial*. Palgrave Macmillan.
12. Krapac, D. (2015). *Kazneno procesno pravo. Prva knjiga: institucije*. Zagreb: Narodne novine.
13. Ochoa, J. C. (2013). *The Rights of Victims in Criminal Justice Proceedings for Serious Human Rights Violations*. Martinus Nijhoff Publishers.
14. Pavišić, B. (2008). *Novi hrvatski Zakon o kaznenom postupku*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 15(2), 489-602.
15. Simonato, M. (2014). *Deposizione della vittima e giustizia penale. Una lettura del sistema italiano alla luce del quadro europeo*. Wolters Kluwer.
16. Tomašević, G., Pajčić, M. (2008). *Subjekti u kaznenom postupku: pravni položaj žrtve i oštećenika u novom hrvatskom kaznenom postupku*. Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu 15(2), 817-857.

Summary

Elizabeta Ivičević Karas, Zoran Burić, Hrvoje Filipović

First Experiences of Police Officers in Conducting Individual Assessment of Victims of Criminal Offences

The paper deals with the new institute of individual assessment of victim, which was introduced into Croatian law by transposing the Directive establishing minimum standards on the rights, support, and protection of victims of crime. The paper analyses the content and purpose of the individual assessment of the victim, followed by the need for flexibility of procedure, special measures of victim protection, and the role of procedural organs and other entities in its implementation. Particular attention has been dedicated to the specific role of the police since police officers are usually the first to come into contact with victims of crime and are thus in a position to provide protection and assistance first. The paper analyses the results of the empirical research conducted on a sample of 103 crime reports for the criminal offence of domestic violence from Article 179 a of the Criminal Code, with the attached completed forms for individual assessment of the victim's protection needs. The research results of the first experiences of police officers in conducting an individual assessment of victims show that the institute is applied in practice, although some difficulties were identified, primarily related to the problem of designing protection measures as victims' rights, some of which belong to all victims, while some are guaranteed only to some categories of vulnerable victims. Moreover, in police practice, the measures taken by police officers under the police legislation are not differentiated from the procedural protection measures prescribed by the Criminal Procedure Act. Finally, some police officers have recognized that precautionary measures *lato sensu* can serve to protect the victim. The arrest, however, remains a measure taken by the police and should also be perceived as a reliable measure of protection, especially in cases of violent criminal offences.

Keywords: individual assessment of victim, victim, police, special protection measures, procedural protection measures, police protection measures.